

Na zpáteční cestě jsme měli možnost poznat město Daruvar, kde žije česká menšina a s některými si popovídat. Působí zde Česká beseda, je zde česká mateřská škola, která má výbornou úroveň a je o ní zájem i ze strany chorvatských občanů, děti mají možnost navštěvovat i českou školu, která byla postavena ve spolupráci s naší republikou. Ve městě jsou termální lázně a pěkně udržované městské parky. Příjemný pobyt ve městě byl zakončen pozváním daruvarského pana starosty a posezením v krásné restauraci.

V Chorvatsku jsme prožili překrásných 10 dní, na které budeme dlouho vzpomínat. Za zorganizování celého zájezdu a za všechnu snahu, přátelství a srdečnost našim hostitelům, zvláště paní místostarostce Ing. Zdeňce Čuhnilové i panu starostovi Klevetovi upřímně děkujeme a rádi bychom, aby se tato akce v budoucnu ještě zapojovala.

Dušan Lázníčka

STAVEBNICTVÍ

Staví v naší obci

Představujeme Vám další z řady firem, které se podílejí na výstavbě a zvelebování naší obce a jejíž auta a další mechanismy občané vidávají jezdit a pracovat v Bílovicích.

Je to Firma DURIT, spol. s r. o., která vznikla v březnu r. 1992. Většina zaměstnanců přešla do nově vzniklé firmy z a. s. Zemědělské stavby Brno, středisko závlah a vodohospodářských staveb. K dnešnímu dni zaměstnává firma 20 zaměstnanců dělnických profesí a 4 řídicí pracovníky. Firma převážně provádí inženýrské stavby, t. j. komunikace, chodníky, kanalizace, plynofikace, vodovodní řady, parkoviště, opravy potoků a j. Z jejich největších staveb ve finančních objemech jmenujeme alespoň plynofikace obcí Otnice, Nesovice, Milonice, Vážany nad Litavou, Nížkovice, Lovčice, Šaratice, rekonstrukce komunikace v Měnině, přeložku kanalizace pro sportovní halu v Brně na Vodové ul., rekonstrukce chodníků a autobusové zastávky v Žatčanech, obnova hřiště v Kobeřicích, stavba RD v Nových Hvězdlicích, rozšíření vodovodní sítě v Bošovicích a mnoho dalších.

V Bílovicích provedla firma DURIT dešťovou a splaškovou kanalizaci v Kratínově ul., rekonstrukci vozovky v této ulici s položením zámkové dlažby, opravu schodů u nádraží, v Trávníkách a z Husovy ul. na Dobrovského. Další prací bylo zřízení parkoviště, úprava terénu u bloku A3 včetně montáže retardéru na Šebelově ul. Vodovod na Poděbradově ul. a vydláždění chodníku u kostela jsou též jejich dílem.

Pro zbytek roku je pro firmu přichystána oprava Husovy ul. a zahajovací práce ke zřízení chodníku na Obřanské ulici.

Přesto, že firma DURIT patří mezi menší firmy, byla obec s její prací spokojena. Vše bylo vždy zařízeno rychle, pohotově a operativně, provedené práce jsou v dobré kvalitě. Věříme, že v tomto trendu budou pracovníci firmy pokračovat i nadále a pomohou tak zkrášlit naši obec.

Z podkladů firmy DURIT spol. s r. o., připravila Vlasta Klevetová

Bílovický zpravodaj vydává zastupitelstvo Bílovice nad Svitavou.

Redakce: na OÚ Vlasta Klevetová, tel.: 45 22 70 72.

Uzávěrka pro podání příspěvků do příštího čísla je 26. listopadu 1999.

Bílovický zpravodaj

ZÁŘÍ 1999

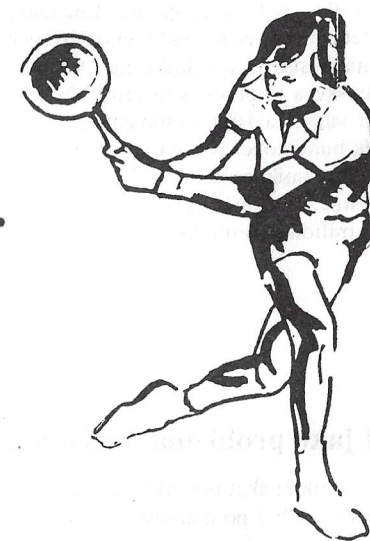
Ročník XVIII/číslo 2 CENA 5 Kč

YDÁVÁ OBECNÍ ZASTUPITELSTVO BÍLOVICE NAD SVITAVOU

Z obsahu vybíráme: Český olympismus slaví sté výročí
Nejstarší bílovické rody
Divadelní soubor BOTĀ

TENISOVÝ ODDÍL

50 let

TJ SOKOL Bílovice nad Svitavou

Vázení spoluobčané!

Obecní rada připravuje pro zářijové zasedání OZ návrh na postupné řešení staveb v letošním roce a přípravu staveb v roce 2000.

V letošním roce průběžně probíhá výstavba 20ti bytů na Polance, ulice Lesní a 20ti bytů na ulici Vodárenské. Do konce roku budou dokončeny a předány svým uživatelům.

Také podle harmonogramu probíhá výstavba nové čistírny odpadních vod a kanalizačního sběrače na Havlíčkově ulici a to včetně výstavby tohoto sběrače v sousedních obcích.

V srpnu byl postaven vodovod v ulici Poděbradově a tím je vodovod ve všech ulicích naší obce.

V srpnu proběhlo výběrové řízení na dodávku kanalizace v ulici Fügnerovo nábreží. Tato stavba se bude realizovat v roce 2000.

V červnu a červenci proběhlo úspěšně územní a stavební řízení na výstavbu Domu s pečovatelskou službou. Ministerstvo pro místní rozvoj nás předběžně zařadilo s realizací na roky 2000-2001.

V současné době probíhá příprava územního řízení na výstavbu dalších dvou domů na Polance, které by se měly zahájit ještě do konce letošního roku. Pokud se to podaří, bude možno zajistit dokončení příjezdové komunikace na Polanku v létě 2000.

OZ se také bude zabývat úpravou středu obce a přístavbou nového sociálního zařízení u kulturního domu. Tyto stavby navzájem souvisí a rádi bychom je taktéž realizovali — pokud si zajistíme finanční prostředky v roce 2000.

V letošním roce se bude rekonstruovat komunikace v části ulice Husova a bude zahájena výstavba chodníku na Obřanské ulici od ulice S. K. Neumanna k ulici Vodárenské a to především pro občany z horního konce obce, kteří tudy chodí po okresní silnici a jsou vystaveni nebezpečí ze strany rychle jedoucích aut. Tento chodník bude dokončen v roce 2000 a s ním taktéž bude provedena konečně rekonstrukce komunikace na ulici S. K. Neumanna.

Věříme, že záměry OZ se podaří realizovat i když se jedná o stavby za několik desítek milionů korun, které se musí zajistit.

Vilém Kleveta, starosta

PŘÍRODA

Akát jako problematická dřevina

Tmovník či akát botanickým názvem *Robinia pseudoacacia* L pochází ze Severní Ameriky a byl pojmenován podle královského zahradníka v Paříži Jana Robina, který jako první Evropan jej začal pěstovat již na počátku 17. století. Botanicky patří mezi motýlokvěte - Leguminosae a je to strom dosahující až 25 m výšky s mohutnou kořenovou soustavou a daleko sahajícími povrchovými kořeny. V Evropě

patří k nejrozšířenějším cizokrajným stromům, v minulosti byl vysazován jako okrasná a medonosná dřevina především v parcích. V areálu svého původního rozšíření roste v údolních nivách a na říčních terasách, tedy ne na vyložené suchých stanovištích na jakých byl vysazován v Evropě, při tzv. zalesňování.

V jihovýchodní Evropě byl používán k zalesňování stepí, zpevnění vátych písků a též pro svoji bohatou výmladnost pařezovou i kořenovou v meliorační praxi při vázání strží. Většího rozšíření doznal však v Maďarsku při zalesňování travnaté stepy - pusty v Panonské nížině a stal se výnosnou hospodářskou dřevinou.

Na suchých a teplých stanovištích, které bývaly pastvinami bez souvislého porostu dřevin, vytváří akát většinou nekvalitní porosty a místo potlačených původních travobylinných společenstev je v nich bylinné patro tvořeno několika málo plevelnými (ruderálními) druhy a keřové patro je tvořeno téměř výhradně bezem černým (*Sambucus nigra*). Pro mnohé, dříve botanicky bohaté lokality, znamená šíření se akát jistou zkázu pro obrovské plochy dřívějších temperátních trávníků lesostepí, skalních stepí, stepních a postagrárních lad na jižní Moravě znamená doslova ekologickou katastrofu. Pro akát platí přísloví o dobrém sluhovi a zlém pánovi. Je názorným příkladem toho jaké důsledky pro původní domácí ekosystémy může mít introdukce cizího druhu, která se vymkne kontrole. Akát je na druhé straně velmi hodnotnou dřevinou, má kvalitní tvrdé dřevo odolávající hnilobě, netrpí červotivostí.

Dříve se akátové dřevo používalo v kolářství, stolařství a též v počátcích strojírenství na ozubená kola jako např. v mlynářských strojích. Z dalšího využití je všeobecně známý jako významná medonosná dřevina. Je také okrasnou dřevinou, která má v našich obcích jistě své místo. Jeho sadovnícký kultivar *Umbraculifera* je i v současnosti vyhledávanou dřevinou k výsadbám do městských parků.

Je paradoxní, že přes jeho obrovské plošné rozšíření je dnes spíše výjimkou se setkat s lesnicky dobře vedenými akátovými porosty, což zřejmě souvisí se skladbou našich lesních porostů s převahou domácích dřevin.

Často se tvrdí, že alespoň akát roste tam, kde by ostatní dřeviny nerostly. Není to však tak úplně pravda. Tento názor vznikl proto, že akát obsadil především plochy, kde původní porosty dřevin, stromů a keřů, převážně lesostepních společenstev, již v hluboké minulosti zanikly, resp. se rozvolnily po vykácení a pastvě, která po staletí nedovolila, aby se porosty přirozeně obnovily a zapojily. Tyto lokality mají velmi často souvislost s pradávým osídlením našich zemí, s významnými sídelními středisky a se zemědělskou činností člověka. Jen díky uvedenému režimu na těchto plochách se zde od dávnověku až do konce devatenáctého století, resp. do dnešních dnů, udržela cenná travobylinná teplobytná společenstva a četné teplomilné, převážně světlomilné a suchovzdorné, lesostepní druhy dřevin.

Je také rozšířené mylné přesvědčení, že akát je významnou protierozní dřevinou. Právě naopak, likvidace zapojených travobylinných společenstev a jejich náhrada nitrofilními ruderaly vede k většímu eroznímu zatížení svažitých pozemků s akátovými porosty.

Současný stav akátu na nesouvislých pomístních lokalitách rostoucích povětšinou na svazích bílovického katastrálního území rovněž není uspokojivý. Nutné péstební zásahy nejsou prováděny, pouze se nahodile odklízejí suché stromy, jako např. v trati zvané Hradisko.

Zde ve svahu, na jehož okrajích roste akát, byl původně vysazen třešňový obecní sad, využívaný ke sklizni ovoce ještě v 50tých letech tohoto století. Jeho vitální a

reprodukční agresivita převládla nad ovocným sadem, z něhož zůstaly pouze suché a vyvrácené trosky.

Jelikož tento stav je pro budoucnost neperspektivní, bude nutno provést intenzivnější zásah boje proti akátu, aby byl usměrněn na únosnou míru. Jedině tak lze dosáhnout žádoucího výsledku, kdy bude udržena trvalá stabilita svahového území, zajištěného domácimi tzv. autochtonními dřevinami.

Poznámka: V článku použito materiálu ing. Svobody, pracovníka ref. živ. prostředí OKÚ Brno-venkov, otištěného ve Šlapanickém zpravodaji.

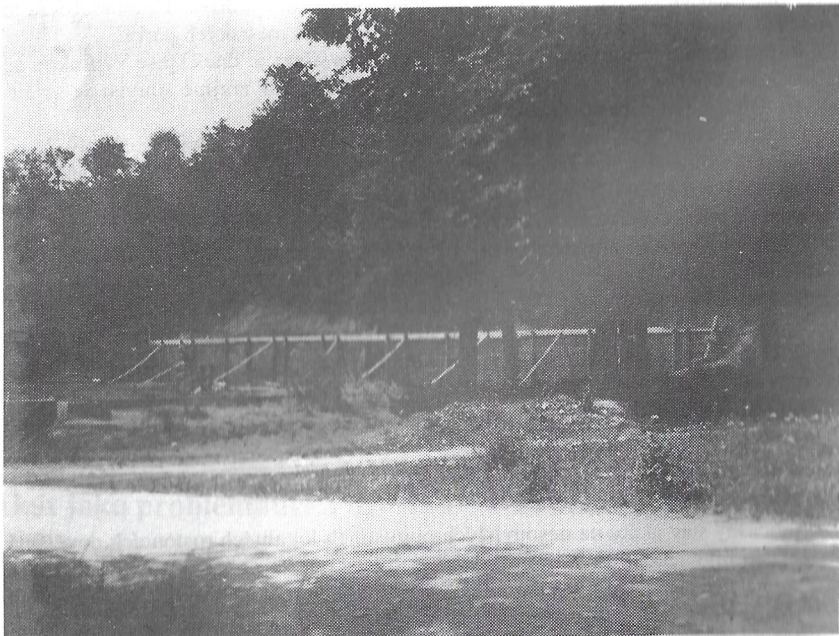
Dr. Milota Macharáček, Ing. Vít Kratina

Vážení občané Bílovic

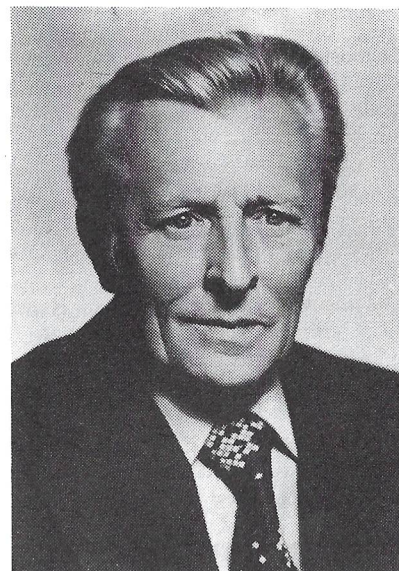
SPORT

v letošním roce si připomene TENISOVÝ oddíl Sokola Bílovice nad Svitavou **50. výročí** vzniku oddílu a zahájení provozu na dvou tenisových dvorcích.

Před 50ti lety se tenisový nadšenci scházeli v Melatíně, kde na jednom tenisovém dvorci začali pronikat do tenisových tajů. Protože v Melatíně musel být tenisový dvorec zrušen, začal Jaroslav Kapitán budovat jeden tenisový dvorec v Palackého údolí za Sokolovnou. V roce 1946 se ostatní hráči tenisu rozhodli, že vybudují v této lokalitě dva tenisové dvorce. Stavební práce a terénní úpravy vedli a organizovali Jindřich Ruta a Stanislav Kartous, kteří měli zdatné pomocníky v bratrech Rudolfu Havlíčkovi, Zdeňku Srbovi, Stanislavu Doležalovi, Stanislavu Dohnalovi a dalších jako ing. Benedikt Vacek, Jiří a Ola Antonové, Karel Přikryl, Miloš Taranza a bratr Jelínek.

Výstavba hlavní opěrné zdi dvorců. Pohled od potoka k Hradisku.

Jindřich Ruta, hlavní iniciátor a organizátor výstavby dvorců.

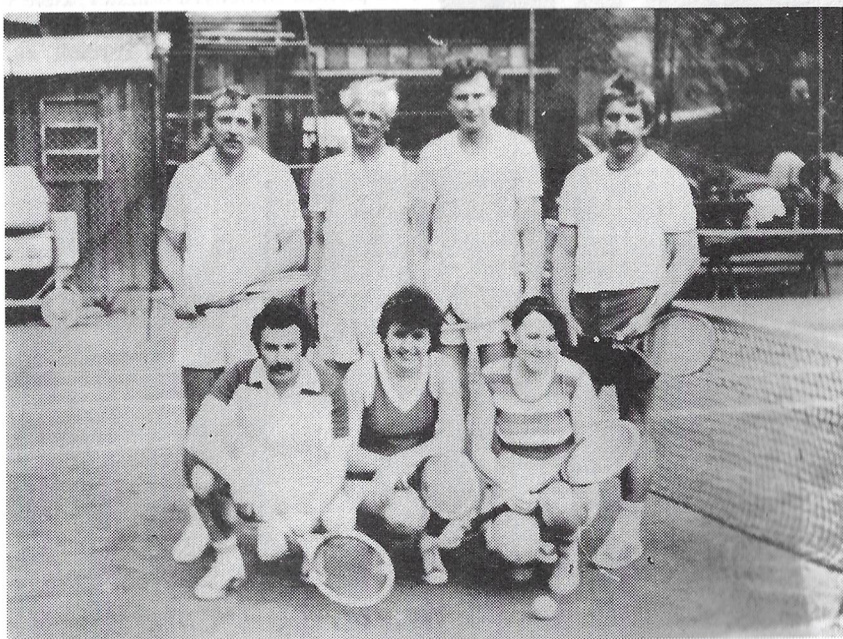
*První závodní družstvo na dvorcí v Brně-Zábrdovicích.
Zleva: Oldřich Anton, ing. Benedikt Vacek, Vladimír Hencel, Eva Benešová, Miloš Taranza a Eva Hrabálková.*

Od založení tenisového oddílu až po současnost je činnost oddílu velmi rozmanitá. Vystřídalo se zde mnoho bílovických občanů a mládeže, kteří dobrovolně a bezplatně řídili oddíl a reprezentovali naši obec svými dobrými sportovními výkony, jak v městských, okresních i krajských soutěžích, tak na tenisových turnajích, které organizovaly ostatní tenisové oddíly a kluby přihlášené do soutěže.

Jeden z prvních předsedů tenisového oddílu v naší obci byl Stanislav Kartous. První tenisovou školu mládeže v oddíle vedla sestra Božena Kalová. Postupně se v oddíle tvořila družstva žáků, dorostu a dospělých, dle zájmu bílovických občanů a mládeže.

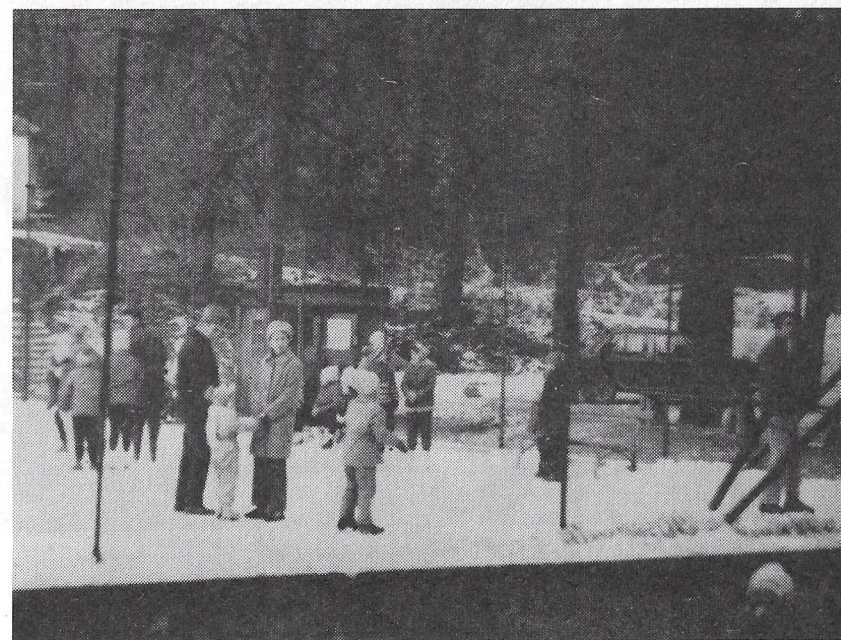
Bílovičtí tenisté byli zastoupeni i v řídicích tenisových svazech. Vladimír Hencl společně s panem Burianem z Chrlic založili a řídili okresní tenisový svaz Brno -venkov. Miloš Taranza dlouhá léta působil v okresním tenisovém svazu, kde společně řídil, organizoval a vyhodnocoval soutěže a přebory dorostu.

V osmdesátých letech byl mezi občany Bílovic velký zájem o tenis. Byla sestavena dvě soutěžní družstva dospělých a jedno družstvo dorostu. První družstvo dospělých úspěšně bojovalo v krajském přeboru II. Druhé družstvo v meziokresním přeboru. Družstvo dorostu úspěšně bojovalo v krajském přeboru I.

Družstvo meziokresního přeboru, zleva: Pavlíček, Hencl, Opletal, Meluzín, Macháček, Doležalová, Nováková.

Bílovičtí tenisté se zúčastnili na všech brigádách, které pořádala TJ Sokol (hody, plesy, veřejná cvičení, akademie aj.). V zimních měsících pro bílovickou veřejnost a mládež připravují ledovou plochu na bruslení více než 40 let. V dopoledních hodinách využíval plochu většinou žáci místní základní školy.

Provoz v zimě.

Vybudované tenisové dílo se postupně musí udržovat i opravovat. Stovky brigádnických hodin je třeba každoročně odpracovat na zprovoznění tenisových dvorců a při úpravách tenisového areálu.

Zde se nejvíce angažovali bratři Anton, Hrabálek, Hencl, Taranza, Sedláček, ale i další, kteří postupně přicházeli do oddílu. V té době byla vybudována hrací zeď a klubovna, která tenistům tolik chyběla.

O vánočních svátcích pořádal tenisový oddíl turnaj ve stolním tenise pro všechny sportovce z Bílovic více než deset let.

Tenisté se zúčastnili na brigádách při výstavbě obecní pekárny a výstavbě sportovní haly při ZDŠ, dále pak na ostatních brigádách, které byly organizovány obecním úřadem (vodovod, kanalizace, plyn, chodníky aj.).

Tenisový oddíl pravidelně organizoval společná soustředění všech registrovaných hráčů ve Vysokých Tatrách v turistické základně Sokola a na tenisových kurtech v Karlových Varech.

V současné době má tenisový oddíl dvě družstva, které se účastní krajských soutěží. Družstvo dospělých a dorostu reprezentuje naši obec v Jihomoravských městech jako je Zlín, Kroměříž, Vyškov, Veselí n. Moravou, Otrokovice, Nové město na Moravě, Žďár nad Sázavou a jiné.

Letos v letních měsících pořádá tenisový oddíl v rámci 50. výročí vzniku oddílu celostátní turnaje, kterých se zúčastňují hráči i hráčky z celé republiky.

Z výše uvedené činnosti je zřejmé, že tenisový oddíl v Bílovicích nad Svitavou je velmi činnorodý a neustále padesát roků pracuje pro bílovickou veřejnost.

Současné závodní družstvo na dvorci v Brně-Zábrdovicích.
Zleva: Opletal Petr, Taranza L. st., Taranza L. ml., Miklák, Eberhardová J., Chlupová D., Chlupová K., Moser J.

V devadesátých letech měl oddíl nedostatek hráčů v mládežnických kategoriích. Proto bylo v roce 1997 rozhodnuto obnovit tenisovou školu mládeže pod vedením zkušených trenérů. Byl proveden nábor mezi žáky ZŠ a pro velký zájem z řad mládeže byla vytvořena základna pro družstva žáků i dorostu. Tréninky probíhaly v letních měsících na tenisových dvorcích a v zimních měsících ve sportovní hale ZŠ.

Tímto děkujeme paní ředitelce školy Heleně Bajerové i obecnímu úřadu za dobré podmínky, které byly vytvořeny pro výchovu mladých tenistů.

Již deset roků se v tenisovém oddíle diskutuje o výstavbě třetího dvorce, který je velmi potřebný z hlediska velkého zájmu o hru ze strany bílovických občanů a veřejnosti ze širokého okolí. Poslední varianta výstavby třetího dvorce je zakreslena a bude předložena na výboru Sokola a její výkresová dokumentace bude vystavena na vzpomínkové slavnosti k padesátému výročí vzniku oddílu. Musí být zvolena nejlevnější varianta výstavby, pro kterou se budou hledat sponzoři, kteří tuto výstavbu finančně pokryjí. Tenisový oddíl je přesvědčen, že právě TJ Sokol a Obecní úřad Bílovice nad Svitavou kladně zhodnotí celkovou činnost tenisového oddílu za uplynulých padesát let a podpoří tuto výstavbu jak materiální, tak i finanční pomocí.

Výbor tenisového oddílu v Bílovicích nad Svitavou vidí další budoucnost oddílu následovně:

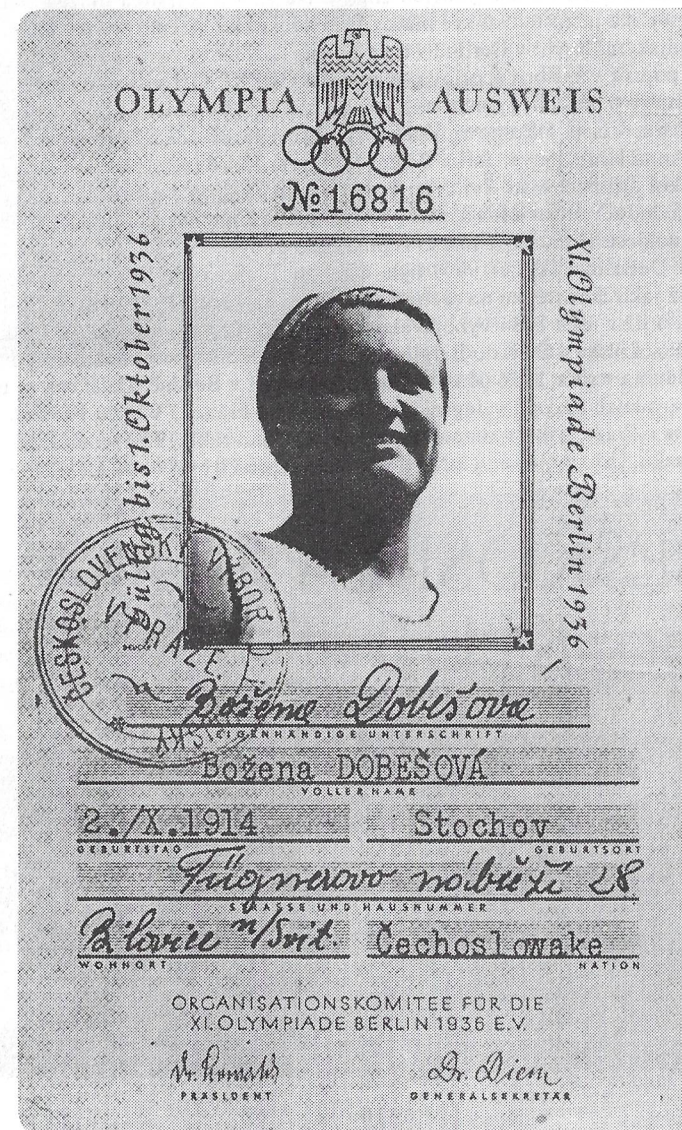
- neustále pracovat s mládeží a mladými lidmi ve spolupráci se ZŠ
- pro jejich výchovu zajistit kvalitní a zkušené trenéry, kteří mládeži budou předávat správné základy tenisu, které jsou velmi důležité pro individuální rozvoj každého mladého hráče
- pro mládež i občany z Bílovic vybudovat větší prostor pro výuku tenisu i pro jejich individuální rozvoj výstavbou třetího dvorce

— oslovit rodiče talentovaných dětí, aby se zapojili pro práci v oddílu, splnit vytýčené každoroční cíle (zajištění soutěží, přeborů, turnajů, bruslení aj.).

Výbor tenisového oddílu TJ Sokol Bílovice nad Svitavou

Český olympismus slaví sté výročí

Už sto let u nás žije olympijská myšlenka. Žije zásluhou prof. Dr. Gutha-Jarkovského, který byl členem Mezinárodního olympijského výboru od jeho založení v r. 1894 až do r. 1943. Jako nejbližší spolupracovník zakladatele moderního

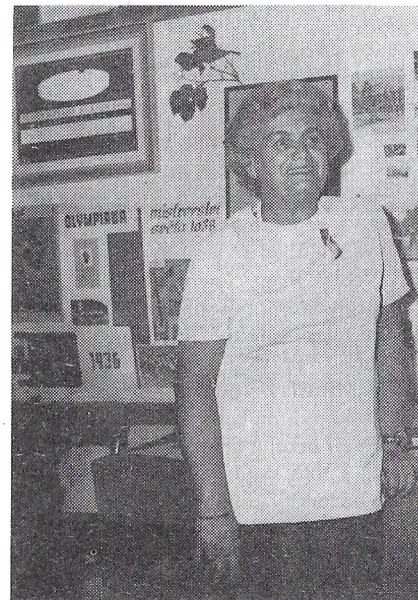

olympismu barona Pierra de Coubertina nadšeně rozvíjel olympijské hnutí v Čechách a významně se zasloužil o vznik Českého olympijského výboru.

18. května 1999 – sto let od založení, si ho připoměl Český olympijský výbor na slavnostním zasedání v pražském Karolinu. Svátkem lidství, úsilím o lidskou důstojnost a cestou k lepšímu světu, tím charakterizoval olympismus předseda ČOV Milan Jirásek ve svém slavnostním projevu. Naslouchala mu věhlasná sportovní obec, desítky olympijských medailistů, často už šedivých hlav, i předseda MOV Juan Antonio Samaranch. K oslavám se přidala i vernisáž výstavy ke stému výročí v Národním muzeu. Je jedinečná ve své bohatosti dokumentů ze sbírek Národního muzea, Tyršova muzea a soukromých sbírek. Na žádost Tyršova muzea jsem pro výstavu zapůjčil z pozůstalosti své matky řadu věcí a dokumentů v souvislosti s XI. tými olympijskými hrami v Berlíně v roce 1936.

Vůbec poprvé v historii sportovní gymnastiky na XI. OH v Berlíně cvičily také ženy. V družstvu našich gymnastek, které získalo stříbrnou medaili, ve složení Vlasta Foltová, Vlasta Děkanová, Zdena Vermírovská, Božena Dobešová, Matylda Pálfová, Anna Hřebčinová, Jarka Bajerová, Marie Větrovská, měla Tělovýchovná jednota Sokol Bílovice nad Svitavou svoji členku *Boženu Dobešovou*. Nejen pro sokolskou jednotu v Bílovicích a okolí, ale pro celou župu Dr. Jindřicha Vaníčka, to byla velká událost. Dnes se již mnozí zeptají, kdo to byl.

Božena Dobešová (1914-1990) byla členkou TJ Sokol v Bílovicích od svých osmi let. Už jako dorostenka na přeborech v Praze si v roce 1932 vedla velmi dobře. Za ženy si již v roce 1934 vybojovala místo do reprezentace na zájezd Československé obce sokolské - ČOS do Belgie a Francie, v roce 1935 na mezinárodní závody v Jugoslávii a v roce 1936 účast v družstvu pro OH v Berlíně. Další rok se účastňuje mezinárodních závodů v Jugoslávii a závodů ve Francii. V roce 1938 na mistrovství světa v Praze získala zlatou medaili. V červenci roku 1939 se zúčastní závodů v Bulharsku. Účastňuje se vylučovacích závodů pro OH v Tokiu, které se pro

vypuknutí války nekonaly. Provdala se za Slávka Kalu (1910-1992), již tehdy úspěšného organizátora kulturních akcí a divadel.

Po skončení války, když se poměry ve světě zkonsolidovaly natolik, že by Londýn mohl opět pořádat OH v roce 1948, se Božena Kalová-Dobešová dává s celým svým elánem a houževnatostí do treninku, aby se dostala po promarněných letech zase do družstva pro OH. V r. 1947 vyhrává přebor republiky ze 114 zúčastněných závodnic! Vybojovala si rovněž účast na tříměsíčním propagačním zájezdu ČOS do USA a Kanady. Ve vylučovacích závodech pro OH v Londýně v roce 1948 pád z kladiny a obnovené zranění ukončilo naději zúčastnit se olympijských her. Ještě v roce 1949 se podílí na vítězství družstva na mezinárodních závodech v Bulharsku a na přeboru republiky ČOS

získává druhé místo. Ve svých třiceti pěti letech ukončila svoji závodní činnost. I nadále je stále činná v Sokole, byla 12 let náčelnicí, podílela se na organizování veřejných cvičení, organizování hodů i divadelních představení, ale hlavně byla cvičitelka. Posledních víc jak dvacet let spolu se Zdenou Dvořákovou a dalšími se věnuje těm nejmladším.

Je členkou Klubu olympioniků od jeho založení, dostává se jí také státního ocenění ke stému výročí propagace tělesné výchovy žen a také za rozvoj Čs. tělovýchovy. V roce 1988 ve svých 74 letech získává čest a právo nosit olympijský odznak — z rozhodnutí MOV a přebírá jej z rukou předsedy MOV J. A. Samaranche za přítomnosti představitelů MOV a ČOV spolu s našimi dalšími olympioniky Věrou Čáslavskou, Ludvíkem Daňkem, Evou Bosákovou, manželzy Zátopkovými a řadou dalších.

„Nejdůležitější na olympijských hrách není vítězit, ale zúčastnit se jich, protože podstatné v životě není dobývat, ale bojovat.“ (Pierre de Coubertin).

V žádném jiném sportovním odvětví u nás nevynikly ženy tak výrazně jako ve sportovní gymnastice.

Vladislav Kala

Basketbalový oddíl při ZŠ v Bílovicích nad Svitavou

Náš basketbalový oddíl existuje od roku 1993, kdy vznikl rozšířením původního školního kroužku. Z původního počtu 15 žáků v jednom družstvu máme dnes 6 družstev v oficiálních krajských soutěžích, z toho dvě družstva děvčat a společně družstvo přípravky pro chlapce a děvčata ve věku do 10ti let. Nyní má oddíl již asi 60 členů. Snažíme se vlastními silami vychovat nové trenéry, vedoucí družstev i

rozhodčí tak, aby se basketbal stal pevnou součástí života mládeže v Bílovicích i okolních obcích.

I když oddíl existuje pouze šest sezón, může se pochlubit velmi pěknými výsledky např. **družstvo dorostenek skončilo v letošním roce na 3. místě v Krajském přeboru**, kdy se před nimi umístily takové oddíly, jako jsou Gymnázium Břeclav a SKB Zlín, s kterými se počtem základny a technického vybavení vůbec nemůže měřit. **Družstvo žáků a minižáků dosáhlo krásného 7. místa z počtu 23 družstev**. Naši svěřenci každoročně hostují v brněnských klubech, které hrají dorosteneckou ligu, což je nejvyšší soutěž mládeže v republice. Nutno dodat, že ani tady se neztratili a dosahují stabilně dobrých výsledků, ať už jsou to chlapi např. Libor Žanda, Jaromír Babáček, Lukáš Rotrekl, Václav Rotrekl nebo děvčata Barbo-ra Kaucká a Barbora Šimonová. Odchovanci našeho oddílu působili i v **II. lize mužů - Libor Žanda**. Již pět let se s našimi dětmi účastníme mezinárodních letních basketbalových kempů v Kroměříži. Těchto kempů se pravidelně zúčastňují i velké trenérské osobnosti basketbalu jako jsou MVDr. Miroslav Vodříčka, Kamil Brabec nebo naši přední ligoví hráči. V roce 1997 jsme byli na kempu v době záplav a Kroměříž patřila k nejvíce postiženým místům. Naši hráči a hráčky po dva dny vykládaly kamiony potravin pro postižené oblasti. I toto svědčí o jejich morálních kvalitách, které v nich nesporně upevňuje i tento nádherný kolektivní sport.

I v letošním roce bude zahajovat činnost oddíl přípravy pro chlapce od 8 let pod vedením ing. Rotrekla a nově i oddíl přípravy pro děvčata pod vedením aktivní hráčky Univerzity Brno. Ale dveře nejsou zavřené ani pro děti starší, které mají zájem reprezentovat naši školu i obec v basketbalu.

od října budeme pravidelně každou sobotu hrávat zápasy a turnaje ve školní tělocvičně. Přijďte se podívat a povzbudit, určitě nebudete zklamáni výkony našich svěřenců a Vašich dětí.

Každý jistě zná špatnou ekonomiku situace v našem státě a to se odráží i na finančních problémech našeho oddílu. Sponzorů ubývá a nemohou nás podporovat zdaleka takovými částkami jako dříve. Přitom náklady stále rostou. Provoz všech oddílů nás stojí ročně zhruba 160.000,- Kč (nájem tělocvičny, rozhodčí, doprava, dresy apod.). Příspěvky hráčů pokryjí sotva jednu třetinu nákladů. V současné době nás finančně podporují pouze tři firmy a to: Elektroinstala - ing. Rotrekl, Ekostav - ing. Kvapilík a Sinegra - ing. Polák. Dále nám finančně pomohli manželé Carbolovi a paní Pavla Doležalová. Všem chceme touto cestou poděkovat. Rádi uvítáme jakoukoli pomoc při řešení našich finančních problémů.

Sylva Krečmerová

HISTORIE

Vzpomínky legionáře (pokračování)

V.

Za několik málo týdnů po Zbrovu se nepřítel vzpamatoval, přeskupil svoje síly a začal vyvíjet stále silnější tlak na ruské armády. U ruských vojáků již nebylo nadšení, revoluční kvas a zmatky také zle působily. Mužici již 3 roky neobdělávali svá pole, hromadně svévolně opouštěli armádu a vraceli se domů. Toho využívaly nepřátelské armády a vytlačovaly Rusy a s nimi i čs. legie dále na Ukrajinu. Legie se po Zborovu zvětšila na 6 pluků.

Dne 7. listopadu 1917 byla svržena Kerenského vláda a vypukla Velká říjnová revoluce pod vedením Lenina a Trockého, kteří z počátku pokračovali ve válce proti Německu a Rakousku. Legie byly tedy spojeneckým vojskem a neměly důvodu vystupovat proti Leninově vládě. Naopak někteří odpůrci bolševiků („bílí“) napadali čs. legie a ty bojovaly bok po boku s Ruskou armádou proti nim.

V únoru 1918 přijel na Ukrajinu prof. T. G. Masaryk, aby s Leninovou vládou projednal postavení čs. legií. Už to samo je důkazem, že Národní rada v Paříži neměla nepřátelské úmysly vůči vládě sovětů.

Výsledkem Masarykovy návštěvy byla uzavřená „**Dohoda o ozbrojené neutralitě**“, podle níž čs. vojsko nemělo zasahovat do vnitřních ruských věcí (to také nechtělo) a v plné zbroji se mělo přesouvat na východ do Vladivostoku a odtud dále do Francie. (Dohoda ze dne 1. 2. 1918).

Druhou dohodou uznává vláda sovětů, že čs. legie v Rusku jsou nedílnou součástí francouzské armády (dohoda ze dne 16. února. 1918). Obě dohody uzavřel prof. T. G. Masaryk se sovětským lidovým komisařem MURAVJOVEM. Vše se zdálo být v naprostém pořádku. Jenže . . .

Dne 3. 3. 1918 uzavřelo vrchní velení Německa a Rak.-Uherska se sovětskou vládou BREST-LITEVSKÝ MÍR. Tím přestalo být sovětské Rusko spojencem Dohody (USA, Anglie, Francie, ... atd.) a přestalo klást vojenský odpor Německu. Prakticky se to rovnalo kapitulaci Ruska. Němci toho využili a stovky nákladních vlaků drancovaly Ukrajinu, vozily úrodnou zeminu, mouku, obilí aj. do Německa.

Postavení čs. legií se tímto stavem velmi nepříznivě změnilo. Rázem se ocitly bez mocného spojence ve velké zemi, kde zuřila občanská válka. Musely samy zadržovat soustředěný nápor Němců a krýt ústup na východ. V této situaci svedly české pluky vítěznou bitvu u BACHMAČE (z Bílovic tam bojoval p. František Židek - řezník a uzenář), důležité železniční křižovatky v ose sever-jih západně od Kijeva. Bitva byla svedena někdy mezi 7.-10. březnem 1918. Legie stále sílily a teď už v počtu asi 20 tisíc mužů spořádaně ustoupily do Kijeva a přes Dněpr dále na východ.

VI.

Po brest-litevském míru zacházeli Němci se sovětskou vládou v Petrohradě jako s poraženým nepřitelem. Německá vojska dále pronikala do Ukrajiny. Německo však vyvíjelo prostřednictvím velvyslance hraběte Mirbacha silný diplomatický nátlak na Lenina, aby vydal čs. legie Rakousku-Uhersku k potrestání za „**velezradu**“, protože formálně - právně byli ještě od března do listopadu 1918 rakouskými občany. V té době na jaře došlo v Čechách k „**RUMBURSKÉ VZPOURĚ**“ (viz. film „**HVĚZDA ZVANÁ PELYNĚK**“) krvavě potrestané popravami účastníků. Rovněž na italské frontě padlo několik desítek českých legionářů zpět do zajetí Rakušanů a byli ihned oběšeni polními soudy. O požadavku Němců ve prospěch rakousko-uherského spojence na vydání legií však Češi zatím nic nevěděli.

I po brest-litevském míru udržovala Česká národní rada v Paříži diplomatické zastoupení vlády v Petrohradě. Čs. velvyslancem tam byl dr. MAXA. Jemu politicky podléhalo velení legií v Rusku. **Až do té doby vedení čs. odboje nepodniklo nic nepřátelského proti sovětské vládě**. V dubnu 1918 však sovětské orgány tajně zatkly dr. Maxu a ten pod nátlakem revolveru vydával legiím příkazy „**údajně**“ jménem Národní rady v Paříži, ale ve skutečnosti to byly rozkazy sovětských komisařů. Ani o tom prozatím legie nevěděly.

Zatčením dr. Maxy jednoznačně porušilo sovětské vedení jako první dosavadní přátelské vztahy a diplomatickou imunitu velvyslance. Rozhodně tím nepříspělo k získání čs. samostatnosti.

Legie ukázněně plnily příkazy dra Maxy. Němci je za Dněpr už nepronásledovali a tak bez odporu vydali sovětům veškeré pěchotní zbraně a munici. Na každý nákladní vlak s vojskem si směli nechat pouze 6 pušek. Zásobování potravinami se velmi zhoršovalo. Sovětské orgány takticky zpomalovaly odjezdy transportů na východ. Jednotlivé vlaky s vojskem od sebe vzdalovalo na sta kilometrů, aby si event. nemohly poskytnout vzájemnou pomoc. První vlaky už byly v Tomsku za Uralem, poslední v Povolží v Penze a Samaře. Nebylo to „špatně vymyšleno“ od sovětů.

Jenže, čeho je moc, toho je příliš, „rozstrkávání“ transportů se stávalo podezřelým českým velitelům. Koncem dubna 1918 proto vyslali do Petrohradu svoji „kontrarozvědku“, která zjistila faktické zatčení velvyslance Maxy a že neplní příkazy vedení čs. odboje, ale příkazy bolševiků. Také zjistila obsah požadavku Němců na vydání legionářů nepřátelům. Tím bylo podezřelé počínání objasněno do začátku května 1918. Mezi čs. vojskem a místními sovětskými orgány vzrůstala teď nedůvěra a napětí. Není jasné co sledovaly sovětské orgány, zda podléhaly diktátu Němců, nebo když ne, proč porušovaly dohodu o volném odchodu legií na Dálný východ. Dělal to rafinovaně skrytě, ale ve skutečnosti zcela nesporně porušovaly dohodu MASARYK - MURAVJOV o „ozbrojené“ neutralitě z 1. 2. 1918. **Nebyla to tedy česká strana, která dohodu první porušila.**

Netrvalo dlouho a 14. 5. 1918 přetekl pohár trpělivosti a vypukl tzv. „Čeljabinský incident“.

VII.

V Čeljabinsku stál tehdy na nádraží nákladní vlak s čs. vojskem. V odpoledních hodinách přijel na sousední kolej vlak s maďarskými zajatci (ještě z dřívějších bojů za Kerenského vlády). Maďari Čechy nenáviděli zvláště po Zborovu. Češi si jich moc nevšimli. Ale jeden maďarský fanatik to nevydržel a hodil do sousedního českého vagonu železnou tyč a na místě tím zabil jednoho legionáře.

Češi pobouřeně vyskákali ze svého vlaku a rozhořčeně žádali vydání viníka nevyprovokované vraždy. Po delších hádkách maďarský velitel transportu viníka vydal. Ten svoji vinu na místě zaplatil životem. **Tím to mohlo skončit.**

Do věci se ale zapojily orgány sovětské moci a zatklly a uvěznilly 14 čs. legionářů. Během odpoledne jednalo čs. velení s místním sovětem o jejich propuštění, ale bezvýsledně. K večeru vyslalo velení delegaci 6 zástupců k jednání s místním sovětem v Čeljabinsku o propuštění 14-ti legionářů. Místní sověť však uvěznil i těchto 6 dobrovolně vyslaných (nikoli úředně předvolaných) delegátů, t. j. celkem 20 uvězněných mužů. Když tedy nebylo možné smírné ujednání, byl oheň na střeše. Pobouření vojáků po zjištění situaci v Petrohradě a intrikách vůči legiím vyústilo v obsazení obou nádraží v Čeljabinsku, obsazením místního sovětu a jeho uvězněním, osvobozením 20-ti uvězněných legionářů. Po několika hodinách byli propuštěni i členové místního sovětu.

Byl vydán rozkaz znovu se ozbrojit (se 6-ti puškami se toho nedalo mnoho udělat). Bez boje byli obráni o pušky jednotliví milicionáři i sovětských vojáků. Do půlnoci už bylo u legionářů 40 pušek a s nimi bez boje a bez ruských ztrát o půl třetí v noci obsazena čeljabinská kasárna. Češi zabavili potřebnou výzbroj a střelivo a po jeho odvezení posádku kasáren propustili na svobodu. Už z toho vyplývá, že jim nešlo o

ruské životy, ale o zbraně pro sebeobranu. **Legionáři nebyli „bílí kontrarevolucionáři a třídní nepřátelé“.** Většina legionářů byli dělníci drobní lidé a inteligence. V ruských věcech chtěli zachovávat neutralitu. Jejich cílem bylo jediné dosažení samostatnosti Československa. (Teprve po r. 1968 bylo umožněno poněkud objektivněji hodnotit vystoupení legionářů na Sibiři). Legionáři se bránili z pudu sebezáchovy proti svému vydání na popravu.

Bylo teď jasné, že cesta na východ bude zatížena novou změnou situace. A že dojde k ozbrojenému střetu mezi legiemi a sověty.

VIII.

Čs. velení se snažilo urychleně soustředit rozptýlené nákladní vlaky z Penzy a Samary na západě a z Tomsku na východě zpět k Čeljabinsku. Tím byl vytvořen souvislý řetěz vlaků, což poněkud zlepšilo vojenskou situaci legií.

Po čeljabinském incidentu soustředilo bolševické vedení značné vojenské síly do trojúhelníku PERM-JEKATĚRINBURK-ČELJABINSK. Do Rudé armády houfně vstupovali němečtí a maďarští zajatci. Němci nemohli stáhnout statisíce svých zajatců na Sibiři z let 1915-1917 a poslat je znovu na frontu proti Francii. Tím by se válka prodloužila možná až do roku 1919. **To je významný přínos čs. legií na Sibiři k vítězství Dohody nad Německem.** Maďari nemohli zase odpustit Čechům, že „zradili císaře pána“ a monarchii, obojí tedy měli dost důvodů, aby proti Čechům urputně bojovali.

Němci a Maďari přebírali funkce nižších velitelů a učili ruské bolševiky „středoevropskému“ způsobu válčení. Boje byly velmi kruté a vyžádaly si skoro 5 tisíc padlých legionářů a desetitisíce raněných.

V prvních bojích u Permu vítězili bolševici. Po soustředění čs. posil se však situace vyrovnala. Boje začaly 25. 5. 1918. Na Urale trvaly až do září 1918.

V těchto bojích byl těžce raněn (nyní už četař) František Ševčík těžkým průstřelem stehna. byl operován v polní nemocnici v Tjumeňu, kterou zřídila vláda USA na podporu legií. Ke zranění došlo v srpnu a po 6-ti týdnech léčení se opět vrátil ke svému pluku. Za statečnost byl vyznamenán francouzskou vojenskou medailí.

Od září 1918 se vlaky posunovaly k TOMSKU na západní Sibiři. Legie se zmocnily několika obrněných vlaků (BRONĚVIKŮ) a tím získaly vojenskou převahu na železnici. Slušným vystupováním si Češi získali přízeň železničního personálu na Sibiři a také domorodé kmeny (Kalmyci, Tataři, Burjati aj.) s nimi pro jejich solidnost rádi obchodovali tím, že jim dodávali mléko a jiné základní potraviny.

Přes ukončení bojů v Evropě dne 11. 11. 1918 pokračovaly boje na Sibiři urputně dále a legie se posunovaly z jara 1919 na čáře OMSK-NOVOSIBIRSK a v létě IRKUTSK u Bajkalského jezera. Bojů na Urale a Sibiři se účastnil i LUDVÍK SVOBODA, od r. 1968 prezident republiky, tehdy v hodnosti štábního rotmistra 3. pluku Jana Žižky z Trocnova.

IX.

Během r. 1919 se o přízeň legií ucházely různé velitelé protisovětských armádních skupin (admirál Kolčák, atamané SEMENOV a ROZANOV), ale bez úspěchu. Pokud tyto odmítnuté skupiny na legie zaútočily, byly tvrdě odrazeny. Čs. vojsko se stalo pánem Sibíře.

Ještě 8 měsíců po ukončení války v Evropě bojovali bolševici proti legiím. Po listopadu 1918 se musela z Ukrajiny stáhnout německá vojska po své kapitulaci.

Přestal tedy existovat důvod, že sověti jednali pod diktátem Němců. Přesto ještě 8 měsíců tekla slovanská krev na Sibiři.

Konečně sověti uznali další nesmyslnost bojů a navázali jednání o zastavení bojů. Dne 1. 7. 1919 souhlasili s uzavřením příměří, zaručujícím čs. vojsku svobodný odchod na východ do Vladivostoku.

Asi za 10 dnů po příměří byl Fr. Ševčík spolu s mnoha dalšími vojáky svědkem toho, jak čs. velení předává v Irkutsku orgánům sovětské moci RUSKÝ STÁTNI POKLAD, odvezený sem při začátku války. Bylo to 14 železničních vagonů RYZÍHO ZLATA, nepoškozených, zaplombovaných beze ztráty jediného gramu zlata. Je to důkazem české solidnosti. Přestože s bolševiky válčili, vlastně jim poklad opatrovali.

Jakmile odejel ze stanice magistrály poslední čs. vagon, vzápětí tam byl sovětský převrat a bolševici převzali moc. Pro legie už boje skončily.

Už sama skutečnost, že legie předaly ruský poklad a po jejich odchodu přebírali bolševici moc, svědčí o tom, že ač byly cíle bolševiků legiím cizí, nekladly legie sovětům žádné překážky. Tím je osvětlena n e p r a v d a z let 1950-1968, že legie byly „kontrarevolučí“.

Po r. 1917 obsadilo Japonsko jako spojenec USA a Dohody část Dálného východu až po město ČITA na východ od Bajkalského jezera. Do japonského pásma se doatly legie v září 1919.

V dubnu 1920 nastoupili legionáři na americkou loď MONT VERNON a vypluli na cestu domů kolem Japonska přes SAN FRANCISCO, Panamský průplav, východní pobřeží USA, kde se několik dní zastavili v NEW PORT NEW. Pak vypluli na Gibraltar do Terstu, vlakem do Vídně a do mateřské posádky v Kroměříži.

V Bílovicích nad Svitavou žil František Ševčík od října 1920 ještě 54 let.

Závěrem bych chtěl dodat, že když v letech 1914-1918 vstupovali Češi do legií, neměli zaručeno, že válku vyhraje Dohoda, že budou mít materiální výhody a každou minutou bojů mohli ztratit to nejcennější co mají, vlastní život. Proto si všichni zaslouží úctu.

Jaroslav Ševčík

Nejstarší bílovické rody

V každé vesnici dodnes najdeme rodiny, jejichž předkové zde žili „od nepaměti“ a je tomu tak i v Bílovicích. Jde většinou o rody původně selské, které v minulosti tvořily hospodářskou páteř vesnice a v důsledku toho zaujímaly zpravidla vedoucí postavení při její správě. Dosud neznámé archivní prameny nás seznamují se soupisem obyvatel Bílovic z roku 1620, tedy ještě před bitvou na Bílé Hoře. Z příjmení, která se v té době v Bílovicích vyskytovala, se do dneška udržela pouze čtyři: Trnka, Taranza, Cvilínek a Kalod. Nebylo však tak docela snadné to dešifrovat. V 17. století nebyla ještě příjmení ustálena, používalo se většinou označení podle otceva křestního jména (např. Petr Janů) či různých přezdívek.

Také nejstarší známý předek bílovických Trnků se nazýval Janek Řícmanický - snad že on sám či jeho předkové pocházeli z Řícmanic. Již před rokem 1620 mu patřil v Bílovicích pololán čp. 22 (Tyršova ul., zbořen 1998). V roce 1625 grunt převzal jeho syn „Martin Jana Řícmanického“ a konečně v roce 1641 „vzal ten grunt Matouš Martina Řícmanického jinak Trnky od Martina Trnky otce svého“. V dalších generacích se již používalo výhradně příjmení Trnka. Ze selských domů rodina dr-

žela později čp. 26 (Tyršova ul., zbořen při stavbě dráhy) a čp. 56 (Komenského ul., kdysi starý bílovický mlýn). V r. 1749 měl Pavel Trnka řeznictví na čp. 39 (Poděbradova ul.) a také jeho potomci zde dlouho drželi obchod zvaný „u Trnčáků“.

Rovněž Taranzové své příjmení získali patrně až později. V roce 1620 byli v Bílovicích tři bratři Ličků, z nichž Václav Ličků držel zahradnický grunt čp. 49 (dnes cukrárna v Žižkově ul.). Jeho vnuk Vítek Ličků tento grunt přenechal svému vlastnímu bratrovi Matouši Taranzovi a sám si zakoupil pololán čp. 24 (Tyršova ul.) a v roce 1663 je na něm uveden již také s příjmením Taranza. V dalších obdobích patřily Taranzům po několika generacích zahradnický grunt čp. 55 (Komenského ul.) a čtvrtlán čp. 68 v Žižkově ul. Z rodiny Taranzů pocházeli rychtáři Šimon (1754) a Josef (1764, 1782-1784) a pudmistři či starostové Vavřinec (1845-1850, 1857-1860) a Václav (1872-1905).

Patrně velmi starobylý původ má rodina Cvilínků, v archivních materiálech uváděna zpravidla v původním německém tvaru Zwilling (=dvojče). V roce 1620 Matouš Zwilling zvaný Pšenička držel zahradnický grunt čp. 51 (Žižkova ul., dnes kadeřnictví a obchod), ale již v roce 1628 zakoupil pololán čp. 1 v Tyršově ul. Tři generace Zwillingů zastávaly v letech 1651-1724 nepřetržitě funkce bílovických rychtářů. Kdysi byli Zwillingové patrně držiteli většiny majetku také v Řícmanicích, kde po nich zůstal název polní tratě Cvilín. Nelze zcela vyloučit ani jejich návaznost na brněnský patricijský rod Zwillingů, uváděný mezi držiteli venkovských statků již ve 14. a 15. století. V Bílovicích drželi Zwillingové od počátku 18. století především selské grunty čp. 22 v Tyršově ulici a čp. 66 v Žižkově ulici. U silnice směrem k Obřanům stojí zbytek kamenného kříže, který dal postavit v roce 1826 čtvrtláník Tomáš Zwilling. Nápis na jeho podstavci je umístěn na zadní straně — v té době cesta do Obřan vedla z opačné strany kříže.

Původní příjmení si po celou dobu udržela rodina Kalodů — v roce 1620 byl Vítek Kalod držitelem půllánu čp. 66 v Žižkově ul., později se „rodovým sídlem“ stal vedlejší pololán čp. 67 (dnes čp. 443), ale i další statky. Šebestián Kalod z čp. 59 (Komenského ul.) byl v letech 1788-1789 rychtářem, pudmistry byli Václav v r. 1753 (čp. 65) a David v letech 1810-1813 (čp. 67).

V roce 1624 si v Bílovicích zakoupil pololán čp. 23 (v Tyršově ul., dnes zbořen pro stavbu komunikace na Polanku) Jíra Pytlach, jehož potomci se psali Petlach. Ještě v letech 1732-1736 byl v Bílovicích pudmistrem Ondřej Petlach ze zahradnického druntu čp. 51 (Žižkova ul.), další generace však již patřily mezi chalupníky. K roku 1635 se na gruntě čp. 64 (v místě prodejny Jednota) uvádí Říha Blatný - z jeho rodu pocházel František Blatný, pudmistr v r. 1803-1810. Další Blatní, bratři František a Antonín, přišli r. 1845 z Kanic a pronajali si výčep a řeznictví v nově postavené škole v Tyršově ul. čp. 78.

Z rodin, které se v Bílovicích usadily po třicetileté válce, se dochovala příjmení Svoboda, Kapusta a Olejníček. Kovář Šimon Svoboda se v r. 1659 zakoupil na pololán čp. 62 v Žižkově ul., který pak jeho rodina držela přes 200 let. Mnoho nositelů tohoto příjmení však přišlo do Bílovic i v průběhu dalších století a je obtížné je od původních starousedlíků odlišit. V roce 1659 se v Bílovicích uvádí také obecní pastýř Jakub Kapusta, který však v roce 1672 převzal pustý zahradnický grunt čp. 50 po Janu Senohradském (býv. dům Vladislava Kaly v Žižkově ul.). Později tento rod držel také pololán čp. 65 (v místech prodejny Jednota) a Jan Kapusta zde byl v letech 1786-1797 pudmistrem a 1797-1803 rychtářem. V letech 1819-1826 byl rychtářem také jeho syn Antonín.

Početný rod Olejníčků je poprvé doložen v roce 1667 Janem Olejníčkem s manželkou Justinou na pololánu čp. 59 v Komenského ulici. Z tohoto rodu pocházel Tomáš Olejníček, který již v roce 1733 studoval na olomoucké jezuitské univerzitě matematiku a fyziku, ale před dokončením studií zemřel. Další selské domy této rodiny pak byly čp. 2 (roh Tyršovy a Husovy ul.) a čp. 48 (proluka vedle cukrárny). Jejich majitelé byli často rychtáři: Jiří 1733-1737, Josef 1777-1781, Michal 1813-1817, Tomáš 1834-1841, Václav 1845-1850 anebo pudmistři: Ferdinand 1724, Jan 1752, 1754, Josef 1841-1845. Z rodu pocházel také středoškolský profesor Anděloslav Olejníček, starosta Bílovic v letech 1919-1931.

Další údaje o nejstarších bílovických rodech jsou až v materiálech z 18. století. V letech 1730-1733 je uváděn rychtář Antonín Havlásek na pololánu č. 1 v Tyršově ul. a dům pak patřil rodině přes 150 let. Příjmení Kartous se v Bílovicích vyskytuje od r. 1736, kdy Jura Chartaus zakoupil pozdější čtvrtlán čp. 61 (dnes prodejna zeleniny v Žižkově ul.). Z tohoto rodu byli rychtáři Šebestián 1756, 1768-1777, 1789-1794 a Kašpar 1834 a 1852, dále pudmistři Matěj 1813-1815 a Šebestián 1818-1826. Starostou v letech 1908-1917 byl Antonín Kartous. Primát v nejdělním nepřetržitě držbě gruntu patří patrně rodině Dohnalové. František Dohnal je zapsán na pololánu čp. 47 v Žižkově ul. již v roce 1749 a rodina tento dům držela ještě po druhé světové válce. V roce 1772 je v Bílovicích uváděn tesař Jakub Špatný, pozdější nájemce obecní hospody. Z tohoto rodu pocházel Jan Špatný, rolník na čtvrtlánu čp. 21 (Tyršova ul.), který byl v roce 1865 starostou. Od r. 1776 je uváděn Václav Hloušek na chalupě čp. 30 v Havlíčkově ul., v r. 1789 Tomáš Kocman na chalupě čp. 44, která tehdy stála v Poděbradově ulici a také Matěj Zavadil v tom roce koupil chalupu čp. 53, která stávala u železničního podjezdu naproti kovárny.

V roce 1807 se na kovárnu k Olejníčkům čp. 69 přičlenil Matouš Klodnar z Hartmanic v Čechách, r. 1808 vyženil čtvrtlán čp. 23 v Tyršově ul. František Vacek z Husovic, který se pak stal v roce 1828 bílovickým rychtářem. V roce 1819 se Libor Hrubý, mlynářský tovaryš z Hulína, oženil s Františkou Kunstovou, dcerou bílovického mlynáře, a zakoupil si čtvrtlán čp. 64 (dnes prodejna Jednoty). O rok později je uváděn František Srba z Obřan, který se oženil s Františkou Olejníčkovou z čp. 2 (roh Tyršovy a Husovy ul.). Od roku 1826 je na chalupě čp. 7 v Husově ulici uváděn Alexander Němec. V soupisech z r. 1843 se poprvé objevuje Jakub Kachlík na čp. 76 v Husově ul., od r. 1853 Jan Brichta na čp. 4 v Husově ulici, Josef Volavka na čp. 42 v Poděbradově ulici a další. Postavení železnice v roce 1849 a pozdější zřízení železniční stanice vyvolalo v Bílovicích mohutný rozvoj výstavby a usazování nových rodin, zejména řemeslnických a dělnických.

dr. Vladimír Ondruš

Junák

Tato organizace působila v Bílovicích jen krátkou dobu, ale protože to byla doba poválečného nadšení a hladu po spolkovém životě v kolektivu, který nebyl za války možný, dosáhla velkého rozmachu. Junák se nezapomenutelně otiskl do života a myšlení dětské generace, která jeho oddíly prošla.

Již v průběhu války se dva muži – Josef Menšík a Zdeněk Srba – dohodli, že založí v Bílovicích junácký oddíl pro svoje děti a další zájemce. Oba bydleli na Teperově ulici jako sousedé v nově vystavěných domech. Oba pracovali ve Zbrojovce, byť na různých místech a úkolech. Oba – nezávisle na sobě – podporovali protinacistický odboj zajišťováním zbraní. Oba byli zatčeni a vězněni. Josef Menšík v četných měneckých věznicích, Zdeněk Srba v terezínské Malé pevnosti.

I kluci již před založením oddílu sbírali informace a vytvářeli si představy o životě v junáckém oddíle. Pramenem byly Foglarovy knihy a články v časopisech, které kolovaly do roztrhání mezi chlapeckými čtenáři. Vyvážané ročníky časopisu Skaut-Junák nám půjčila paní Magdalena Menšíková. Antonín Brychta formoval své představy z příručky J. K. Babyho-Kratochvíla: Mezi Junáky, která vyšla ještě na začátku 40. let a ze skautské hlídky v časopise Anděl strážný.

Josef Menšík měl bohaté předválečné zkušenosti nejen z vedení oddílu v Brně, ale i z práce zemského zpravodaje katolických skautů na Moravě v celostátním ústředí Junáka v Praze.

A tak jsme seděli v květnu 1945 na kopečku u silnice naproti Teperově ulici s hrnečky a kbelíkem vody – to bylo jediné, co jsme mohli nabídnout – a poskytovali občerstvení nekonečným proudům lidí, kteří se po válce vraceli domů z německých koncentračních a pracovních táborů. Vzdálenost z Blanska do Horních Heršpic museli překonat se svým skromným majetečkem na zádech nebo na vozíku pěšky. Všechny železniční mosty totiž německá armáda před odchodem z našeho kraje zničila. Železniční doprava ještě nebyla obnovena, ale touha zavlečených lidí po domově byla tak silná, že neustupovali před žádnou překážkou. Mezi těmito průchozími proudy jsme čekali na návrat těch, kteří nám měli dát poznat šťastnou a zajímavou práci v junáckém oddíle.

První přišel domů Zdeněk Srba a zahájil práci Junáka. Josef Menšík se vrátil na krátký čas v červnu 1945, aby znovu odjel spolupracovat s americkou armádou do správní komise v Mar. Lázních.

Do oddílu se hlásilo stále více a více kluků a podle skautské organizace se dělil na družiny (kolem 10 členů) s názvy zvířat. Do čela družin byli postaveni čtrnáctiletí a patnáctiletí hoši ve funkci rádců. A tak jsme v Bílovicích měli Jeleny, Sokoly, Bobry, Racky, Kamzíky, Lišáky, Ostříže a Albatrosy. Vznikla také družina starších Junáků - Jestřábi - kteří se zabývali také cyklistickou turistikou. V jejich čele byl Mírek Hasa a Jaroslav Olejníček. Vznikl také oddíl Vlčat (hoši ve věku 6-12 let). Jejich vedoucím byl Antonín Brychta.

V roce 1946 došlo k vytvoření celého junáckého střediska, které bylo tvořeno těmito oddíly: 1. oddíl Junáků (ved. Zdeněk Srba), 2. oddíl Junáků (ved. Josef Menšík, který byl současně vedoucím střediska), 1. oddíl Vlčat (ved. Antonín Brychta), 2. oddíl Vlčat (ved. Zdeněk Taranza), dívčí oddíl Skautek (12-15 let) a Světlušek (6-12 let) vedla Míla Stuchlá a Marie Adámková. Ke středisku patřily také oddíly Junáků a Skautek z Babic a byl pokus o vytvoření oddílu v Řícmanicích.

Josef Menšík, Antonín Brychta a Míla Stuchlá vedly oddíly s náboženskou výchovou. Projevovala se tím, že např. při skládání junáckého slibu dodávali: „Tak mi pomáhej Bůh!“ Před každým nedělním výletem se společně zúčastňovali bohoslužeb a měli možnost skládat řadu odborných zkoušek s náboženským obsahem.

Většina Junáků získala a při své činnosti používala nějaké osobní přezdívky. Činnost byla velmi bohatá, pestrá a častá. Dvakrát týdně se chodilo cvičit do sokolovny a vedoucí oddílu Zdeněk Srba byl současně naším cvičitelem. Po cvičení a obyčejně ještě jednou v týdnu byly družinové schůzky, několikrát do měsíce oddílová schůzka venku nebo ve škole. Vždy v sobotu odpoledne brigáda. V Bílovicích bylo po přechodu fronty co dělat. Provizorní most, který postavila Sovětská armáda za pomoci občanů byl dřevěný a měl mnoho pilířů, za kterými se zachycovalo naplavené snětí a dřevo. Uvazovali jsme je na provazy, odtahovali na břeh a pálili. Stromy v parcích byly poškozeny střepinami granátů. Poškozené a suché větve bylo

nutné ořezat. Uklízelo se a upravovalo hřiště za sokolovnou i prostranství před ní. Na zpusťšeném tenisovém kurtu se připravoval první veřejný táborový oheň (28. 10. 1945). V Trávníkách se vysazoval nový sad.

Při všech oslavných příležitostech (a bylo jich po válečném pústu až příliš) procházel obcí průvod, ve kterém nechyběli ani krojovaní Junáci a Skautky. Někdy se jich napočítalo až stovka! A to se kroje po válce pořizovaly velmi obtížně. Většinou to byly trofejní košile po Němcích, později se daly kroje koupit na šatenu místo jiného oblečení. Každý odznak na kroji byl dokladem prokázaných znalostí a dovedností podle dokonalého výchovného systému stupňů junácké zdatnosti a systému odborných zkoušek.

Zájímavou a neobvyklou oslavou 28. října byl osvětlený pomník padlým na ostrůvku. Před ním na zemi byla barevnými hlinkami vyspaná mapa Evropy a do ní se v Biskajském zálivu nořilo kovové letadlo. Od něj vedla trikolora k portrétu letce Metoděje Šebely, který tam za války padl.

Před Vánocemi Junáci vztyčili a ozdobili na návsi první Těsnohládkův vánoční strom v Bílovicích. Pod ním zpívali koledy a do pokladničky vybírali na sociální pomoc. Sbírkou pořádali i o Velikonocích, o Dušičkách před hřbitovem apod. O Vánocích se starší Junáci pokusili obnovit i chození pastýře po vsi s troubením a praskáním bičem.

Pro rádce (vedoucí družin) byl uspořádán rádcovský kurs v Adamově ve škole a následnou praxí se stavěním stanů a tábořením nedaleko Vranova. Každý rádce se snažil, aby činnost družiny byla co nejpestřejší, aby si vyšli družinovou vlajku a aby získali nějakou klubovnu ve sklepní místnosti nebo v kůlně. Takové „klubovny“ byly u Menšíků, u Nejezchlebů, u Brychtů a později u Hasů a u Kulhánků.

Polodenní vycházky vedly zpravidla na návštěvu k některým oddílům v Brně u příležitosti výstavek nebo táboráků. Téměř každou neděli, kdy nebyla nějaká oslava v místě, se podnikaly celodenní pěší výlety do okolí, nejčastěji do starého lomu u Hostěnic. Velký časový prostor na nich mělo polní vaření, kotlíky, ešusy, tony . . . byly také většinou trofejní zisky, protože v Blansku se rozpadla fronta a ledaco se dalo po lesích najít. Neméně důležité bylo získat podrobnou mapu a buzolu, se kterými se dalo objevovat zajímavosti okolí.

Táboření ve vlastnoručně postavených stanech se považovalo za vyvrcholení celoroční činnosti. Již o prázdninách 1945 odjelo několik hochů tábořit na řeku Oslavu mezi Kralice a Náměšř (vedl - Zdeněk Srba). V následujících letech tábořili na Bobruvce a Louče Junáci (Josef Menšík) i Skautky a Světlušky (Marie Adámková a Ladislav Krejčí), na Oslavě u Jeřábkovy mlýna u Pyšelu Vlčata (Antonín Brychta), tábor na pomoc zemědělství v Únanově na Znojemsku organizoval Zdeněk Taranza. Nezapomenutelnými zůstanou pro všechny účastníky putovní tábory na Brněnskou přehradu (Jar. Olejníček), údolím Oslavy a Chvojnice (Josef Menšík), po Beskydech a Hostýnských vrších (Josef Menšík).

Po roce 1947 byla činnost oslabena zaneprázdněním vedoucích a jejich onemocněním a tím, že méně vytrvalí a pohodlní členové odpadli.

V roce 1949 byl již jen jeden oddíl pod vedením Mirka Hasy. Projevovala se častější spolupráce s babickými skauty a při oddíle vznikl aktivní šachový kroužek. Poslední registrace místního oddílu Junáka byla v roce 1950 a vedoucím byl Bořivoj Nejezchleb, který v září odešel jako učitel do Svitav. Oddíl ukončil činnost a někteří jeho členové přešli do právě vznikající pionýrské skupiny.

Bořivoj Nejezchleb

Soupis řemesel a živností v Bílovicích k roku 1938

Při své dlouholeté práci v Technickém muzeu v Brně (v období jeho existence ve voršilském klášteře na Josefské a Orlí ulici) jsem používal k informacím o technických památkách a řemeslech rovněž následující pramen:

Adresář Republiky Československé pro průmysl, živností, obchod a zemědělství. Vydal Rudolf Moose, akc. spol. Praha 1938. (Soupis pro Bílovice nad Svitavou je uveden na str. 2007).

Tento adresář vycházel po celé období první Československé republiky v několika vydáních, a v oddělených svazcích pro Čechy a pro Moravu a Slezsko. Reagoval vždy na aktuální zaznamenanou situaci v průmyslu a v řemeslech, takže v jednotlivých vydáních se objevovaly značné změny. Bylo to způsobeno jednak vznikáním i zánikáním jednotlivých podniků a živností, jednak možnostmi vydavatele získat aktuální informace o stavu v jednotlivých výrobních oborech. Adresář navazoval svým způsobem na předchozí německý katalog vydávaný již v období Rakousko-uherské monarchie v Brně pod názvem Compass, který rovněž pokračoval pro německé obyvatelstvo republiky i v období 1918 až 1939 a vycházel i za období nacistické okupace, kdy též zanikl. Československý adresář pak ještě pokračoval až do období 1946 až 1948, kdy rovněž zanikl.

V Adresáři je zaznamenán též soupis živností a řemesel v našich Bílovicích. Tento soupis je poměrně podrobný a zachycuje velmi výstižně skladbu jednotlivých oborů v naší obci. Domnívám se, že pro mnohé naše občany bude tento soupis nejenom zajímavým poučením z historie hospodářského vývoje naší obce, ale též podnětem k zamyšlení a k porovnání se současným stavem, který v tomto směru u nás panuje:

Bílovice n/Svit.	Země Moravskoslezská soupis řemesel a živností Provozovatel	Bílovice n/S.	Země Moravskoslezská soupis řemesel a živností Provozovatel
------------------	---	---------------	---

(Soupis je řazen podle oborů uvedených v adresáři)

Lékaři	MUDr. Nikolaj Nikolský	Okna a dveře	Haas a Žáček, parní pila
Lékaři zubní	MUDr. Nataša Nikolská		partetárna, truhlárna
Zvěrolékaři	Svítil Julius	Papír obchod	Koudelka František
Architekti	Ing. B. Čermák		Nesrsta František
Autodoprava	Doležal František		Richter Cyril
	Kučerová Františka	Papuče-výrob.	Rektořík Viktorin
Biografie	Kino Sokol	Parkety	viz Okna dveře
Cihelny	Kučera Karel	Pekaři	Drtil Josef
	Ing. Preachař Rudolf		Mokry Josef
Cukráři	Sedlecký Jaroslav		Olejníček František
Čalouníci	Dostál Josef		Stránský Karel
Drátěné zboží-výroba		Pily	viz Okna dveře, Elektrár.
Drogerie	Drascher Josef		Koudelka Rudolf
	Andrla Martin	Pískovny	Kozel Josef

Obchod dřívím	Svoboda Vladimír	Pískovny	Procházka Antonín
Elektrárny	Mlýn a pila spol.s.r.o. v Bílovicích n/S. u Brna	Por. asistent.	Drahovzalová Čeňka
Elektrotech.záv.	Jelínek František	Řezníci	Špatná Marie
	Löffner Karel		Hemalová Anastasie
Holiči	Zlámal Arnold		Meluzin Karel
	Dvorský Josef		Musil Václav
	Hanuška Vavřinec	Směšené zboží	Židek Josef
	Hýšek František		Kousal Oldřich
Hostinec	Korabečný Robert		Koudelka František
	Kříž Richard		Olejníčková Emilie
	Nečas Karel		Gallab Jiří
	Sokolovna		Procházková Františka
	Ševčík Václav		Stránská Marie
Jednatelství	Hýsl František		Svoboda František
	Moučka František		Švehlová Ludmila
	Freisinger Gustav	Spořitelny	Tmková Josefa
	Wobletz Otto	a záložny	Občanská záložna pro
	Zlámal Alfons	Sřížní zboží	Bílovice a okolí spol.sr.o
Kamnáři	Kučera Ludvík		Jarolím Hynek
Kapelníci	Opletal Josef		Moser Emanuel
	Pech Eduard		Sedláčková Emilie
Klempíři	Přikryl Dominik	Švadleny	Kratina Karel
	Vacek Emanuel		Empengrová Štěpánka
Koláři	Svoboda Josef	Tesařští mist.	Jarolímová Karla
Konsumní spolek	Konsum.spol., „Vzájemnost“	„Trafiky	Tomanec Josef
	„Včela“ - prodejna		Kučera František
	Potravní spolek		Studená Hedvika
	v Bílovicích, spol.s.r.o.		Škaroupka Jan
Kováři	Ondrůj Karel, ml.	Truhláři	Zahrádková Jana
Krejčí	Hebký František		Mikula Vilém
	Krapl Josef		Sedlák Karel
	Sedláček František		Sehnal Sylvestr
	Švehla Karel		Svoboda František
	Tesař Ferdinand		Šenk Theodor
Lakýmíci	Zouhar František	Uhlí	Tomášek František
Malíři pokojů	Němec Josef		Svoboda Vladimír
Mlýny (ob.sklad.)	Matějček František	Vrtačky el.	Švehlová Ludmila
	viz Elektrárny	Záclony	viz. Elektrotech.závody
Mramorový		Zahradnictví	Procházka Jan
průmysl	De Martini Osvald		Hamerský Richard
Noviny	Hlaváč František Dr.	Zámečníci	Švábenský František
Obuv	Baťa a. s.		Bandoch Karel
Obuvníci	Kala František	Zedničtí mist.	Drašer Josef
	Mrázek Antonín	Zubní ateliér	Fritz Leopold
	Opletal Jaroslav		Kapitán Jaroslav
	Rozbořil Adolf		
	Dudek Antonín		

K tomuto soupisu je nutno poznamenat následující upozornění. Mnozí bílovičtí občané v něm nenajdou své rodné, příbuzné nebo známé. Je třeba si uvědomit, že se jedná o aktuální pramen, který v dané době pochopitelně neobsahoval všechny změny a vývoj v obci za období celé republiky. I při tehdejších rychlých vydavatelských lhůtách - tak odlišných od dnešních - nebylo vždy dosti dobře možné zaznamenat všechny změny v dané obci během například jednoho roku. Proto se může stát, že určitá data vypadla, nebo mohlo dojít i k vytištění chybných údajů. I přes tyto nutné nedostatky je soupis velmi zajímavým historickým pramenem, v mnohém poučným i pro naši současnost.

PhDr. Jiří Jaroš

PSALO SE ...

... před sto lety 1899

* Na Polance byl vysázen sad ze 100 třešňových stromů, koupených v Lomnici v Čechách a podél silnice z Obřan do Bílovic bylo vysázeno stromořadí ze 120 jabloňů, zakoupených v ovocné škole v Hradisku u Olomouce.

* V červnu zemřel na souchotiny kaplan P. Karel Krelička. Ačkoliv působil v Bílovicích na škole jen půl roku jako katecheta při výuce náboženství, získal si u všech velkou oblibu.

* Rok byl v Bílovicích špatný pro včelaře a tak byli nuceni včelstva přikrmovat cukrem.

V dědině pošlo mnoho kusů vepřového dobytka na červenku.

... před sedmdesátipěti lety 1924

* 25. března daroval pan Jan Gron, kancelista zemské správy politické v Brně, velmi horlivý sběratel a velmi pilný a trpělivý upravovatel motýlů a brouků, naší škole dvě sbírky: 91 kusů motýlů a 200 kusů brouků, které velmi pečlivě sestavil a instaloval.

* 29. dubna zemřel na cukrovku nadučitel Josef Kozlík, po němž je nazvána v Bílovicích jedna ulice. Kromě pedagogické práce ve škole byl v Bílovicích spoluzakladatelem Sokola a jeho prvním starostou. Vydal i první tištěnou publikaci o naší obci i s návrhy turistických vycházek do okolí. Jmenovala se Výletní místo Bílovice u Brna. Významná byla jeho činnost ovocnářská a včelařská. Byl pořadatelem výstav ovoce a propagátorem jeho konzervování. Jeho včelařské znalosti byly na takové úrovni, že byl jmenován docentem včelařství na Vysoké škole zemědělské v Brně (1922-24) a expertem včelařství pro Slovensko. Řadu let redigoval časopis Včela moravská.

Jeho pohřeb, ačkoliv byl bez kněze - byl bez náboženského vyznání - se navzdory nepříznivému počasí stal příležitostí k setkání velkého množství Sokolů, učitelů i včelařů z širokého okolí. Smuteční písně i národní hymnu mu nad rakví zazpíval pěvecký kroužek z Líšně.

... před padesáti lety

* Začal se uskutečňovat 1. pětiletý plán rozvoje československého národního hospodářství.

* Ve státní správě byly vytvořeny nové (malé) okresy a místo dosavadního zemského zřízení zavedeno zřízení krajské. Bílovice zůstaly ve zmenšeném okrese Brno-venkova ten byl součástí Brněnského kraje.

* Byly zrušeny přidělové poukazy na obuv a vedle vázaného trhu s textilem byl vytvořen i trh volný = bez lístků.

* Muži od 18 do 45 let měli odpracovat pro rozvoj obce Bílovic 10 brigádnických hodin na zlepšení jejího vzhledu.

* 26. srpna projížděl obcí zvláštní vlak s prezidentem republiky Klementem Gotwaldem, který se na Slovensku zúčastnil 5. výročí Slovenského národního povstání.

* V budově dnešní obecní knihovny na Fügnerově nábřeží byla umístěna mateřská škola, která vydávala zdarma dětem přesnídávky.

* Obecní knihovna se přestěhovala do předsálí hostince p. Nečase (dnes kulturní dům) a byla v ní otevřena i veřejná čítárna (38 odebíraných časopisů) - tehdy jediná na okrese.

* Byla prodloužena kanalizace v Kollárově ulici.

* Brigádami občanů byla zlikvidována kůrovcová kalamita v místních lesích a opravena školní budova.

KULTURA

Vzpomínka na herečku

Život rychle pokračuje a pohlcuje jména lidí a událostí bezohledně, protože přítomnost je vždy silnější než jakákoliv minulost.

Jméno Kamila Poláčková-Kramperová, činoherní a operní umělkyně, přesto setrvalo i po třech desetiletích jako pojem i jako vzpomínka na skvělého člověka, oblíbeného jak generačními vrstevníky, tak spoustou dětí a mládeže, dnes již mající vlastní vnoučata, kterým přibližovala taje a kouzlo divadla, dbala na český jazyk a šířila kolem sebe pohodu, kamarádství a přátelství, byla a zůstala stále pro nás Kamilkou, bez ohledu na věk.

Kamila Kramperová se narodila v Brně 16. května 1909 jako dítě vynikajících operních pěvců Františka Krampery (2. 2. 1877 - 31. 1. 1955) a Hany Kramperové roz. Korotvičkové (18. 7. 1888 - 4. 7. 1968). Svých rodičů v dětství i mládí moc neužila. Vyrůstala v rodině sestry své matky, provdané Macičkové, v rodině zaměstnance železničních drah. Už v roce 1910 odjíždějí manželé Kramperovi do angažmá v Zábřehu a Lublaně. Po návratu do vlasti se rodiče rozvádějí, otec působí již v roce 1913 v Praze a matka je už v roce 1915 v angažmá operního souboru sdružených měst východočeských. Školu i gymnázium, které přerušila, absolvovala v Brně-Králově Poli. Byla spolužačkou Karla Högera a Ladislava Bartoše, který učil v Bílovicích. Rovněž navštěvovala baletní školu i pěvecké školení a i když tomu matka moc nepřála, že dcera tak inklinuje k divadlu, přesto je již Kamila v roce 1926 členkou divadla v Českých Budějovicích, kde její matka v roce 1929 ukončila svoji úspěšnou operní kariéru. Dále Kamila Kramperová působila v činohře i opere-

tě na Kladně a od sezony 1936 až 1939 s velkými úspěchy v divadle v Plzni. V dobách, kdy Kamila Kramperová působila na profesionální scéně, byly podmínky velmi náročné, např. činohra i opereta měla za sezonu až třicet premiér v dramatickém plánu! Rovněž řada kostýmů a paruk se pořizovala z gáze, ale přesto se také naskytla možnost, že jako součást reklamy podniku mohl herec být elegantně oblečen. Během své kariéry ztvárnila řadu postav z her autorů např. A. Jiráska, J. K. Tyla, F. Šrámka, J. Kvapila, R. Branalda, J. Štolby, W. Shakespeara, B. Shawa, L. N. Tolstého, Moliéra a dalších. Z klasických operet autorů: E. Kalmána, F. Lehára, O. Nedbala, J. Offenbacha, P. Heuberga a dalších. Z českých dalších autorů: R. Frimla, R. Piskáčka, J. Beneše a dalších. A její oblíbená postava pro děti, Kašpárek. Při takovém dlouhotrvajícím zatížení hlasivek se začaly projevovat hlasové problémy. Na konci divadelní

Kamila Kramperová v Č. Budějovicích r. 1928

sezony v červnu 1939 Kamila Kramperová přerušuje svoji divadelní dráhu a loučí se s plzeňským obecním představením operety J. Beneše „Uličnice“, ve kterém měla velké úspěchy. Představení na rozloučenou je vždy pro umělce velká psychická zátěž.

O jejím působení v Plzni byl napsán článek v Divadelním zpravodaji 15. června 1939 č. 19, *Kamila Kramperová* – vzdává se na čas divadelní dráhy a odchází do soukromí. Na naší scéně patřila vždycky k nejoblíbenějším členům, majíc vyjimečný kontakt s publikem, kontakt vytvořený srdečností a bezprostředností hereckého projevu. Po rodičích má hudební a herecké schopnosti vrozeny. K tomu základnímu fondu však přidává ze svého mimořádně šťastný dříví půvabný zjev a osobní šarm, kterým si získala všude a především v Plzni obecní od prvního vstupu na scénu. Po výborné Růženě Ledvinové neměla v Plzni snadnou pozici, ale získala ji velmi brzy a neztrácela ji ani v jediné z předešlých rolí. Hlavní kouzlo jejího výkonu pramení z pocitu, že vystupuje na scéně s úžasnou chutí. Nepodceňuje žádnou z rolí, dává se na scéně bezvýhradně celá tanci, zpěvu i hraní. Nemá nálad a nikdo ji nepamatuje na jevišti „otrávenou“. To je pro divadlo velká věc. Je to vnitřní disciplína a úžasná láska k věci. A tato její radostná pohotovost přenáší se vždy na divá-

ka. Působí radostně za všech okolností, miluje divadlo a miluje svou práci a jen proto ji přerušuje, aby načerpala nových sil a mohla zase stoprocentně působit.

Kamila Kramperová se přestěhovala do Brna do Alfa-Passage. V roce 1940 léčila svoje hlasivky, v září a v listopadu ještě vystoupila v divadelních představeních „Petříček a Pavlíček“ a „Miluji svou ženu“, ale přesto verdikt lékařů zněl: zničené hlasivky, což znamenalo předčasné penzionování v 31 letech. V této nepříznivé situaci ji podává pomocnou ruku kamarád ještě z budějovického angažmá, herec, zpěvák, kabaretér Karel Kosina (19. 4. 1899 - 26. 7. 1961). Karel Kosina a Vladimír Konůpek měli v brněnském rozhlasu zábavný pořad pod názvem KO-KO, kam zvali významné umělce i řadu humoristů např. strážek Křópal a Jošéfek Melhoba (Valentín a Václav Šindlerovi). S pořadem rovněž vystupovali v sále „Stadionu“ i po širokém brněnském okolí, kde Kamila Kramperová skvěle uplatnila svůj komediální šarm a pootevřelo jí to tak cestu k účinkování, pokud to hlasivky dovolily, k vystupování na odpoledních čajích „Moravanky“ na „Stadionu“, několikrát v brněnském „Typosu“, k účinkování na různých společenských večírcích a rovněž v rozhlasových pořadech např. Šaty dělají člověka, Masopustní kabaret, Páteční dítě, Kosinově operetě „Krásná Florida“. Dochované zápisky prozrazují cestování do Přerova, Hranic, ale i Pardubic a Hradce Králové, Nesovic u Prahy a jinde. Když se odpočítá cestovné, kadeřník, garderoba, byla každá koruna k malému duchodu dobrá.

V roce 1941 se do Bílovic nad Svitavou přestěhovala do vily č. p. 144 v Anenském údolí z Letovic matka Kamily Kramperové, Hana Kramperová a teta Macičková. Při návštěvách v Bílovicích se Kamila Kramperová seznamuje s bílovickým občanem JUDr. Mirko Poláčkem, advokátem v Hustopeči, bytem na Komenského ul. v „Řecké vile“ č. p. 255. Jejich přátelství se zakončuje svatbou 2. 1. 1942. Končí tak se svým namáhavým přivyděláváním a novým domovem se jí stávají Bílovice nad Svitavou.

Vladislav Kala

Pokračování příště: Divadelní a kulturní činnost Kamily Poláčkové-Kramperové v Bílovicích.

DIVADLO

Divadelní soubor BOTA (Bílovičtí ohromně talentovaní amatéři)

vznikl z podnětu několika nadšenců dne 4. 6. 1998. Hned zpočátku jsme měli obrovské štěstí v tom, že se s námi rozhodl spolupracovat mladý sólista Zpěvohry Národního divadla v Brně, absolvent muzikálního herectví na JAMU a režisér, p. Rastislav Gajdoš, pod jehož režijním vedením se herci stali i z nás, kteří jsme s divadlem neměli žádné zkušenosti. Díky této skutečnosti, díky členům souboru, kteří byli ochotni divadlu obětovat veškerý svůj volný čas a díky vstřícnému postoji obecního úřadu, jenž nám umožnil zkoušet a hrát v Kulturním domě, podařilo se nám za rok naší činnosti pořádný kus práce.

Koncem října 1998 jsme v Kulturním domě uvedli premiéru pohádky „Princezna na vdávání“ za osobní účasti brněnského autora Petra Žaloudka. Tuto pohádku jsme v Bílovicích sehráli ještě v lednu 1999, jako náš dárek dětem základní školy k vysvědčení. Další představení jsme odehráli v Brně na ZŠ Stará.

V prosinci 1998 nás spoluobčané mohli vidět v hudebním westernu „Peníze, whisky a láska“, opět autora Petra Žaloudka. V té době s naším divadlem začala úzce spolupracovat bílovická hudební formace Áry všem, která je dnes už nedílnou součástí souboru. Výše uvedený muzikál jsme pro velký úspěch reprizovali v naší obci již třikrát. „Peníze, whisky a láska“ bylo představení úspěšné i na Slovensku, v městě Stupava, kde jsme hostovali letos v dubnu. S muzikálem jsme rovněž vystupovali na celostátní přehlídce amatérského divadla ve Veverské Bítýšce ve dnech 18.-20. 6. 1999.

Třetí hrou, kterou soubor BOTA nastudoval, je konverzační komedie podle knih Zdeňka Šmída „Proč bychom se nepotili aneb Jak se chodí po horách“, jejíž premiéra se uskutečnila 13. 6. 1999.

Členy souboru jsou především mladí lidé z Bílovic (Martina Brabcová, Soňa Hrabcová, Markéta Kmuníčková, Věra Mazancová, Lucie Prudková, Simona Sedláčková, Jana Skoupá, Ludmila Skoupá, Rudolf Cizler, Marek Losart, Ondřej Loula, Jiří Morávek, Román Niedoba, David Ondruš, Milan Skoupý, Jiří Štancl, Bronislav Tomáš) několik dalších (Radka Šteflová, Rastislav Gajdoš, Marek a Radek Hlinkovi, Pavel Vyškovský) dojíždí z Brna. Většina našich herců nemá prakticky žádné divadelní zkušenosti a náš soubor existuje teprve rok, kdy vznikl skutečně z ničeho, „na zelené louce“, přesto jsme snad přispěli svým dílem k obohacení kulturního dění v Bílovicích. Děkujeme vám všem, kteří navštěvujete naše představení a přijímáte se shovívavostí a snad i potěšením výsledky našeho úsilí. Pro vás tu jsme a pro vás se budeme i nadále snažit ze všech sil. Díky.

Mgr. Helena Šeráková, vedoucí souboru

OSTROVÁNÍ

Dovolená v Chorvatsku

Léto pomalu končí a nám nezbyvá než ohlédnout se zpět a zavzpomínat si na pěkné chvíle, prožité na dovolených.

Měl jsem příležitost zúčastnit se výměně dovolené uskutečněné naším obecním úřadem a Městským úřadem města Daruvar v Chorvatsku, které má své rekreační zařízení na ostrově Lošinj v městečku Mali Lošinj.

Odjížděli jsme s pocitem částečné nejistoty, jak probíhá život v zemi, která prošla tak neblahými událostmi.

Naše nejistota byla naprosto překonána. Od prvních okamžiků jsme se setkávali s vřelým přijetím, pozorností a milým přátelstvím našich hostitelů.

S radostí a příjemným pocitem vzpomínáme na jejich upřímnou snahu, zorganizovat vše co nejlépe, ukázat nám všechny krásy starobylého městečka Mali Lošinj a zavést nás do kouzelných zátok, lemovaných staletými borovicovými lesy.

Velmi se všem líbil celodenní výlet lodí na zcela ojedinělý ostrov Susak s mělkým písčným pobřežím, zalévaným mořskými vlnami. Koupání v křišťálových vodách mořských zátok a procházky po romantických přímořských chodnících i prohlídka večer ožívajícího městečka s malebným tržištěm působily na nás nezapomenutelným dojmem a hned tak nám z paměti nevyvymizí.

Oblast ostrova Lošinj patří k jedné z nekrásnějších oblastí Jadranu. Tyto zážitky ještě umocnila výborná kuchyně, paní kuchařky připravily jídla tak, abychom si pochutnali a dosyta se najedli. Dodnes vzpomínáme na všelijaké speciality, výborné moučníky a ovoce.